

Helsingin suunnitelma
eläinten terveyden ja hyvinvoinnin
valvonnasta sekä kunnan järjestämistä
eläinlääkäripalveluista
2020–2024

Sisällysluettelo

1 Johdanto	3
1.1 Valtakunnalliset valvontaohjelmat	3
1.2 Alueelliset suunnitelmat ja kuntien suunnitelmat	3
2 Voimavarat	4
2.1 Resurssitarpeen kartoitus	4
2.2 Henkilöresurssit, vastualueet ja työnjako	4
2.3 Henkilökunnan pätevyyden ja osaamisen varmistaminen	5
2.4 Yksityinen palveluntarjonta	6
3 Tietojärjestelmät	7
4 Yhteistyö ja viestintä	7
4.1 Yhteistyö muiden viranomaisten ja yhteistyötahojen kanssa	7
4.2 Viestintä.....	9
5 Maksut	9
6 Valvonnan toimeenpano	9
6.1 Eläinten terveyden valvonta	9
6.1.1 Eläintautivalmius.....	9
6.1.2 Eläintautiepäilyt ja – tapaukset.....	10
6.1.3 Zoonoosien valvonta.....	10
6.1.4 Terveysvalvontaohjelmat	11
6.1.5 Tuotantoeläinten terveydenhuolto	12
6.1.6 Vesiviljelylaitosten terveystarkastus	12
6.1.7 Kyyhkyslakat.....	12
6.1.8 Muu tautiseuranta	12
6.1.9 Eläinten keinollinen lisääntyminen	12
6.1.10 Eläimistä saatavat sivutuotteet.....	12
6.1.11 Eläinkuljetukset.....	13
6.1.12 Vienti- ja tuontivalvonta.....	13
6.2 Eläinten hyvinvoinnin valvonta	15
6.2.1 Epäilyyn perustuva eläinsuojelutarkastus.....	16
6.2.2 Luvan- ilmoituksenvaraisten toimintaan ilman epäilyä kohdistuva tarkastus.....	17
6.2.3 Eläinsuojelulain mukaiset määräykset ja kiiretoimenpiteet	20
7 Eläinlääkäripalvelujen järjestäminen	20
7.1 Peruseläinlääkäripalvelu ja kiireellinen eläinlääkäriapu sekä puhelinneuvonta.....	20
8 Laatu	21
8.1 Valitusten käsittely	21
9 Seuranta ja raportointi	21
9.1 Seuranta	21
9.2 Raportointi	21
10 Eläinlääkintähuollon painopistealueet vuodelle 2020	22

LIITE 1 Resurssitarpeen kartoitus 2020

Johdanto

1.1 Valtakunnalliset valvontaohjelmat

Eläinlääkintähuoltolain (765/2009) mukaan Ruokaviraston on laadittava osana elintarvikeketjun monivuotista kansallista valvontasuunnitelmaa ja ympäristöterveydenhuollon valtakunnallista valvontaohjelmaa eläinlääkintähuollon valtakunnallinen ohjelma (EHO), jonka tavoitteena on tehostaa ja yhdenmukaistaa eläinlääkintähuoltolaissa tarkoitettua eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaa, ohjata eläinlääkäripalveluiden järjestämistä, lisätä valvonnan suunnitelmallisuutta, tehokkuutta ja laatua sekä yhtenäistää valvontakäytäntöjä ja varmistaa toiminnanharjoittajien samanarvoinen asema suhteessa valvontaan. Valtakunnallisen ohjelman laatimisesta ja sisällöstä säädetään tarkemmin valtioneuvoksen asetuksella eläinlääkintähuollosta (1031/2009).

1.2 Alueelliset suunnitelmat ja kuntien suunnitelmat

Aluehallintoviraston (AVI) on laadittava alueellinen suunnitelma kuntien järjestämistä eläinlääkäripalveluista sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan järjestämisestä alueellaan. Suunnitelman tulee sisältää eläinlääkäripalvelujen saatavuutta ja laatua koskevat alueelliset tavoitteet sekä valvontaan kuuluvat tarkastukset, näytteenotot ja muut toimenpiteet. Valtakunnallinen ohjelma on otettava huomioon alueellisessa suunnitelmassa, ja se on arvioitava ja tarkistettava tarvittaessa, kuitenkin vähintään kolmen vuoden välein.

Kunnan on laadittava eläinlääkintähuoltolain 10 §:n mukainen suunnitelma järjestämistään eläinlääkäripalveluista sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan järjestämisestä alueellaan. Suunnitelman tulee sisältää tiedot eläinlääkäripalvelun tuottamistavasta, saatavuudesta, laadusta ja mitoituksesta sekä valvontaan kuuluvista tarkastuksista, näytteenotoista ja muista toimenpiteistä. Palvelun mitoitusta suunniteltaessa on otettava huomioon yksityisten eläinlääkäripalveluiden tuottajien kunnan alueella tarjoamat palvelut.

Kunnan suunnitelmassa on otettava huomioon valtakunnallinen ohjelma ja alueellinen suunnitelma, ja se on arvioitava ja tarkistettava tarvittaessa, kuitenkin vähintään kolmen vuoden välein. Aluehallintovirasto ohjaa kunnan suunnitelman laatimista sekä valvoo ja arvioi sen toteutumista.

Helsingin kaupungin eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontasuunnitelmassa on otettu huomioon eläinlääkintähuollon valtakunnallinen ohjelma (EHO) 2015- 2020 ja aluehallinnon ohjeistus luvan- ja ilmoituksenvaraisen toiminnan riskiluokituksesta.

2 Voimavarat

2.1 Resurssitarpeen kartoitus

Eläinlääkintähuollon valtakunnallisen ohjelman (EHO) 2015- 2020 mukainen resurssitarpeen kartoitus -lomake on suunnitelman liitteenä (liite 1).

2.2 Henkilöresurssit, vastualueet ja työnjako

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaan sekä eläinlääkintähuollon järjestämiseen arvioidaan kuluvan ympäristöpalveluiden henkilöresursseja vuonna 2020 yhteensä 3,4 henkilötyövuotta.

Resurssit jakautuvat seuraavasti:

- elintarviketurvallisuusyksikön päällikkö	0,1 htv
- eläinlääkärit	3,1 htv
- avustava henkilöstö	0,2 htv

Helsingin ympäristöpalveluiden elintarviketurvallisuusyksikössä työskentelee kuusi virkaeläinlääkärinä, joista kolmas valvontaeläinlääkärin virka on uusi, perustettu vuonna 2019. Kolmannen valvontaeläinlääkärin virkaa oli esitetty usean vuoden ajan valvontaeläinlääkäreiden suuren työmäärän ja pääkaupungin eläinsuojelu- ja eläintautivalvonnan suuren tarpeen vuoksi. Virka parantaa merkittävästi Helsingin eläinsuojelu- ja eläintautivalvonnan resursointia.

Kaupungineläinlääkäri toimii elintarvikevalmistus ja eläinsuojelu -tiimin esimiehenä. Kaupungineläinlääkäri ja kaksi hygieenikkoeläinlääkärinä huolehtivat pääsääntöisesti elintarvikevalvontaan liittyvistä tehtävistä. Kolme valvontaeläinlääkärinä huolehtivat pääsääntöisesti eläinten hyvinvoinnin valvonnasta sekä eläintautien vastustamiseen liittyvistä toimenpiteistä. Kaikki eläinlääkärit huolehtivat kuitenkin tarvittaessa kaikista virkaeläinlääkärille kuuluvista tehtävistä. Eläinlääkäreiden tehtäväjako on viimeksi vahvistettu eläinlääkintähuoltolain 16 §:n mukaisesti ympäristöjohtajan päätöksellä § 15 30.11.2016. Kolmas valvontaeläinlääkäri on aloittanut syyskuussa 2019. Vastuujako uudistetaan kolmannen valvontaeläinlääkärin viran myötä 2019 aikana.

Eläinlääkintähuoltolain mukaan valtio maksaa kunnalle korvausta lainsäädännössä kunnaneläinlääkärille osoitettujen eläinsuojelu- ja eläintautilain mukaisten valvontatehtävien osalta. Korvauksista on säädetty tarkemmin eläinlääkintähuoltoasetuksessa. Korvauksen perusteena oleviin kustannuksiin lasketaan muun muassa valvontatehtävään käytetyn työajan palkkakustannukset henkilösivukuluineen ja valvontatehtävästä aiheutuvat välttämättömät matkakustannukset, aineet ja tarvikkeet. Ympäristöpalvelut saa aluehallintovirastolta korvausta kolmesta valvontaeläinlääkärin virasta. Tämän lisäksi muiden ympäristöpalveluiden eläinlääkäreiden eläinsuojelu- ja eläintautilain mukaiset valvontatehtävät on laskutettu tuntiperusteisesti.

Helsingin alueella valvontatyö on suuren tarkastusmäärän lisäksi erittäin kuormittavaa asiakaskuntaan kasaantuneiden sosiaalisten ongelmien vuoksi. Valtaosa tarkastuksista tehdään kerrostalovaltaisilla asuinalueilla ihmisten

yksityisasuntoihin, mikä lisää osaltaan valvontatyön riskejä. Suuri tarkastusmäärä tuo mukanaan myös runsaasti hankalia ja aikaa vieviä eläinsuojelulain 42 ja 44 §:n mukaisia toimenpiteitä vaativia tapauksia. Lisäksi Helsingissä tulee ilmi runsaasti epäilyjä eläinten laittomasta maahantuonnista, noin 30 kpl vuodessa. Ympäristöpalveluiden eläinlääkärit tekevät vuosittain 10–20 tutkintapyyntöä poliisille sekä tullille ja toimivat useita kertoja vuodessa Helsingin käräjäoikeudessa syyttäjän nimeäminä todistajina eläinsuojelurikoksiin sekä eläinten laittomaan maahantuontiin liittyvissä oikeudenkäynneissä.

Helsingiläiset lemmikit sekä hevoset matkustavat ahkerasti ja tämä näkyy korkeana virkaeläinlääkäreiden myöntämien vientitodistusten määränä. Ympäristöpalveluiden eläinlääkärit myöntävät vuosittain yhteensä noin 280 vientitodistusta.

Korkeasaaren eläintarhan toiminnasta on vuoden 2018 alusta lähtien vastannut kaupungin säätiö. Korkeasaaren eläinlääkäri ei säätiön palvelukseen siirryttyään ole hoitanut eläinten vientiin ja tuontiin liittyviä virkatehtäviä vaan ne ovat siirtyneet ympäristöpalvelujen eläinlääkäreille. Vientitarkastusten määrä vuosittain on noin 20.

Ympäristöpalvelut ostaa eläinlääkintähuoltopalvelut kokonaisuudessaan yliopistolliselta eläinsairaalta 28.2.2005 solmitun sopimuksen mukaisesti.

2.3 Henkilökunnan pätevyiden ja osaamisen varmistaminen

Henkilökunnan pätevyys on varmistettu virkojen pätevyysvaatimuksissa ja osaamisen jatkuvassa kehittämisessä. Eläinlääkäreistä kaupungineläinlääkäriin ja hygieenikkoeläinlääkäreiden virkojen pätevyysvaatimuksena on eläinlääketieteen lisensiaatin tutkinnon lisäksi ympäristöterveydenhuollon erikoiseläinlääkäritutkinto tai siihen sisältyvä elintarvikehygieenikkokuulustelu. Valvontaeläinlääkäreiden virkojen pätevyysvaatimuksena on eläinlääketieteen lisensiaatin tutkinto. Kielitaitovaatimuksena on ollut suomen kielen hyvä suullinen ja kirjallinen taito sekä ruotsin kielen tyydyttävä suullinen taito. Käytännössä tehtävät edellyttävät myös hyvää englannin kielen suullista ja kirjallista taitoa.

Vakituisesta henkilökunnasta kaupungineläinlääkäriä ja toisella hygieenikkoeläinlääkäriä on hygieenikkotutkinnon lisäksi ympäristöterveydenhuollon erikoiseläinlääkäriin pätevyys. Toinen hygieenikkoeläinlääkäri on suorittanut hygieenikkokuulustelun ja hän on tällä hetkellä ympäristöterveydenhuollon erikoistumisohjelmassa. Toinen hygieenikkoeläinlääkäreistä on suorittanut lisäksi eläinlääketieteen tohtorin tutkinnon.

Henkilökunnan pätevyys varmistetaan rekrytoinnin yhteydessä pyytämällä nähtäväksi alkuperäiset tutkintotodistukset ennen virkamääräystä. Lainsäädännön mukaan ainoastaan eläinlääkäreille kuuluvat työtehtävät on rajattu yksikön sisäisellä työnjaolla vain eläinlääkäreille. Sairaus- ja muissa poissaoloissa eläinlääkärit toimivat toistensa sijaisina yksikön sisäisen työnjaon mukaisesti.

Henkilöstön jatkuvalla ja monipuolisella kouluttautumisella on keskeinen merkitys valvontasuunnitelman suunnittelun, toteutuksen ja kehittämisen kannalta. Koulutus on tarpeen mukaan joko ympäristöpalveluiden sisäistä koulutusta tai ulkopuolista

koulutusta. Tavoitteena on tuntea ja osata soveltaa keskeistä lainsäädäntöä kullakin valvonnan osa-alueella ja kehittää sujuvaa suomen, ruotsin ja englannin kielen suullista ja kirjallista ilmaisua, ICT-taitoja sekä vuorovaikutus- ja viestintätaitoja. Kuvaus täydennyskoulutuksen järjestämisestä sekä ammatillisen osaamisen kehittämisestä ympäristöpalveluissa löytyy Helsingin kaupungin ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman yhteisestä osiosta.

Erityisesti eläinsuojeluvalvontaa tekevien työntekijöiden osaamista haastavissa valvontatilanteissa vahvistetaan erilaisin työsuojelukoulutuksin. Poliisin kanssa yhteistyössä suunnitellaan ja järjestetään turvallisuuskoulutusta. VIRVE-puhelinten käyttöä harjoitellaan säännöllisesti.

Vaikeita eläinsuojelutapauksia käydään tarvittaessa läpi eläinsuojeluvalvontaa tekevien virkaeläinlääkäreiden, esimiehen sekä lakimiesten kanssa. Eläinsuojeluvalvontaa tekevilla eläinlääkäreillä on myös mahdollisuus säännölliseen työnohjaukseen, jotta eläinsuojelutarkastuksista aiheutuva henkinen kuorma ei kasvaisi liian suureksi.

Esimies arvioi vuosittaisissa tuloskeskusteluissa jokaisen työntekijän kanssa koulutustarvetta. Eläinlääkärit osallistuvat säännöllisesti ammattialaansa liittyvään koulutukseen ja kahdeksan päivän koulutusvelvoite täyttyy vuosittain. Vuosina 2020- 2024 täydennyskoulutusta pyritään valvontaeläinlääkäreiden osalta kohdentamaan kunkin eläinlääkärin vastuualueisiin sopivammaksi.

2.4 Yksityinen palveluntarjonta

Yksityiset eläinlääkäriasemat huolehtivat valtaosasta helsinkiläisten lemmikkieläinten eläinlääkäripalveluista päivystysaikaa lukuun ottamatta. Helsingissä on yhteensä yli 40 yksityistä eläinlääkärinä tai eläinlääkäriasemana, jotka ovat ilmoittaneet toiminnastaan aluehallintoviraston yksityisten eläinlääkäripalvelun tuottajien rekisteriin. Osa eläinlääkäriasemista palvelee myös viikonloppuisin ja näistä yhdellä asemalla on ympärivuorokautinen päivystys. Päiväaikainen eläinlääkäripalveluiden tarjonta kattaa eläinlääkintähuoltolain mukaisen velvoitteen hyvin.

Yksityisten eläinlääkäriasemien tarjoama ympärivuorokautinen päivystyspalvelu ei ole riittävää koko Helsingin tarpeeseen eläinlääkintähuoltolain tarkoittamassa laajuudessa. Hevosten ja tuotantoeläinten osalta yksityistä päivystyspalvelua ei ole lainkaan tarjolla Helsingissä.

3 Tietojärjestelmät

Ympäristöterveydenhuollon valvontakohteet ja -tiedot talletetaan ympäristöpalveluissa käytössä olevaan Tarkastaja by Digia-tietojärjestelmään. Tarkastaja-järjestelmään on siirretty suuri osa vanhoista valvontatiedoista sekä sinne kirjataan suoritettavat uudet tarkastukset, näytteenotot jne. Rekisteri on tarkoitettu viranomaiskäyttöön, mutta tiedot ovat julkisia, ellei tietoa ole erikseen säädetty salassa pidettäväksi. Tietosuojaseloste on nähtävissä osoitteessa <https://www.hel.fi/rekisteriseloste>. Tarkastaja-järjestelmä tulee vähitellen poistumaan käytöstä, sillä elintarvike- ja terveydensuojelu- ja tupakkavalvonnan käyttöön tuli valtakunnallinen VATI-järjestelmä vuonna 2019. Tarkastaja-järjestelmää ei enää kehitetä, mutta eläinsuojelu- ja eläintautivalvonnan tiedot tallennetaan sinne edelleen valtakunnallisen korvaavan eläinsuojelu- ja eläintautivalvonnan tietojärjestelmän puuttuessa. Ruokavirasto kartoittaa valvontayksiköiden eläinlääkintähuollon käytössä olevia tietojärjestelmiä ja uuden järjestelmän vaatimuksia syksyn 2019 aikana.

EU:n tietosuojasetuksen voimaantulon myötä vuonna 2018 eläinsuojeluvalvonnan kirjausohjeita ja tietojen säilyttämistä on arvioitu ja ohjeita täsmennetty vastaamaan tietosuojasetuksen vaatimuksia.

Eläinsuojelupäätökset ja –tarkastuspöytäkirjat ja eläintautivalvontaan liittyvät asiakirjat säilytetään myös paperiversioina arkistointilain (831/94) vaatimusten mukaisesti. Ympäristöpalveluiden arkistoista löytyy kaikki Helsingissä tehdyt eläinsuojelupäätökset vuodesta 1984 lähtien.

Valvontaeläinlääkärit käyttävät aktiivisesti TRACES-järjestelmää. Eläintenpitokieltorekisteriä käytetään aktiivisesti valvonnan tukena ja haaskarekisteriä tarvittaessa. Eläinlääkintähallinnon tietojärjestelmä (Elvi, entinen Elite) on toistaiseksi Ruokaviraston ja aluehallintovirastojen käytössä, mutta mikäli käyttöoikeudet laajenevat, järjestelmä tullaan ottamaan aktiivikäyttöön aluehallintoviraston ohjeiden mukaisesti. Valvonnan viranomaisstranetiä (Pikantti-ekstranet) ja eläinrekistereitä käytetään tarvittaessa.

Tietoliikennejärjestelmien ja rekisterien käyttöön liittyvissä ongelmissa ollaan ensisijaisesti yhteydessä palvelutarjoajaan. ICT-tukea ja -koulutusta on saatavissa myös toimialan ICT-tuelta.

4 Yhteistyö ja viestintä

4.1 Yhteistyö muiden viranomaisten ja yhteistyötahojen kanssa

Eläinsuojeluasioissa yhteistyötä tehdään lähes päivittäin Viikin löytöeläintalon kanssa. Löytöeläintalolla järjestetään tilapäistä hoitoa pääkaupunkiseudun löytöeläimille sekä sosiaalisista tai eläinsuojelullisista syistä tilapäistä hoitoa tarvitseville tai pysyvästi uudelleen sijoitettaville lemmikkieläimille.

Poliisin kanssa yhteistyö koskee esitutkintaan päätyvien eläinsuojelurikkomusten tai rikosten selvitystä sekä poliisin löytöeläintalolle toimittamiin eläimiin liittyviä eläinsuojelupäätöksiä. Poliisi tekee myös eläinsuojeluilmoituksia aggressiivisesti käyttäytyvistä koirista sekä tapauksista, joissa heille on tehty rikosilmoitus eläimeen kohdistuvasta pahoinpitelystä. Helsingin poliisilaitokselle loppuvuonna 2018 perustetun eläinrikosten tutkintaryhmän kanssa tehdään tiivistä yhteistyötä ja kehitetään käytänteitä, joilla eläinsuojeluvalvontaa saadaan tehostettua. Poliisi antaa ympäristöpalveluiden eläinlääkäreille myös tarvittaessa virka-apua eläinsuojelutarkastusten suorittamisessa ja virkaeläinlääkärit antavat vastaavasti virka-apua poliisille esimerkiksi poliisin pyytäessä lausuntoa eläimen terveydentilasta tai päädyttäessä poliisin takavarikossa olevan eläimen lopettamiseen.

Yhteistyö sosiaali- ja terveystieteiden kanssa on myös vilkasta. Lastensuojelun, ikääntyneiden hoidon, kotisairaanhoidon sekä muiden sosiaalipalveluita tarjoavien tahojen kanssa voidaan tehdä yhteiskäyntejä sekä tarvittaessa ilmoittaa puolin ja toisin havaituista epäkohdista.

Etelä-Suomen aluehallintovirastoon lähetetään eläinsuojelutarkastuspöytäkirjojen kopiot ja yhteenvedot tehdyistä eläinsuojelutarkastuksista kuukausittain sekä taustatiedot ja tarkastuspöytäkirjat laittomasti maahantuotuja eläimiä koskien. Aluehallintovirasto tekee eläintautilain (441/2013) mukaisesti päätöksen laittomasti maahantuodun eläimen mahdollisesta lopettamisesta tai palauttamisesta lähtömaahan. Virkaeläinlääkärit avustavat aluehallintoviraston pyynnöstä päätöksen toimeenpanossa. Eläinten vientitarkastuksiin sekä laittomasti maahantuotujen eläinten tarkastuksiin liittyvät laskutuspyynnöt toimitetaan aluehallintovirastoon kahden viikon kuluessa tehdystä tarkastuksesta. Aluehallintoviraston läänineläinlääkäreiltä pyydetään tarvittaessa myös ohjeita ja neuvoja sekä apua pitkittyneiden ja hankalien eläinsuojelutapausten hoitoon.

Yhteistyö Uudenmaan valvontayksiköiden kanssa on lisääntynyt maakuntavalmistelun yhteydessä. Muiden kuntien ja kaupunkien valvontaeläinlääkäreiden kanssa hoidetaan yhteistyössä pitkittyneitä eläinsuojelua / tai eläintautiepäily- tapauksia, joissa asiakas on muuttanut kunnasta toiseen ennen kuin asiaa on ehditty käsitellä loppuun. Tyypillisesti yhteistyö toteutetaan siten, että uusintatarkastus tehdään toisessa kunnassa. Lisäksi toimintatapojen yhtenäistämistä on kehitetty yhdessä muiden kuntien kanssa. Yhteistyötä muiden Uudenmaan ja kuutoskaupunkien valvontaeläinlääkäreiden kanssa pyritään kehittämään edelleen vuosittaisten tapaamisten muodossa.

Tullin kanssa yhteistyötä tehdään epäiltäessä eläinten laitonta maahantuontia ja annetaan tarvittaessa virka-apua arvioitaessa eläinten kuljetusolosuhteita sekä kuntoa. Ympäristöpalveluiden eläinlääkärit ovat mukana aluehallintoviraston koordinoimissa eläinten tuonnin tehovalvonnoissa muun muassa Helsingin satamissa.

Yhteistyötä Helsingin eläinsuojeluyhdistyksen (Hesy ry.) kanssa tehdään uudelleen sijoitettavien löytöeläinten jatkohoitoon sekä eläinten kuljetuspalveluihin liittyen.

Suomen eläinsuojeluyhdistysten liiton (SEY) kautta vastaanotetaan eläinsuojeluilmoituksia ja tehdään yhteistyötä SEY:n antamaan eläinsuojeluneuvontaan liittyen.

4.2 Viestintä

Viestinnässä noudatetaan Helsingin kaupungin viestintäohjetta ja yleisiä viestinnän toimintalinjoja. Ajankohtaisista ympäristöterveydenhuollon asioista lähetään tiedotteita viestimille ja tiedottajille.

Kaupungin internet-sivuilla on toimijoille ja kuntalaisille suunnattua opastusta, ohjeistusta ja lomakkeita ympäristöterveydenhuollon alalta. Lisäksi toimijoille on erilaisia esitteitä ja ohjeita, jotka ovat saatavilla ympäristöpalveluiden neuvonnassa.

Eläintauteihin liittyvät erityistilanteet ja niihin liittyvä viestintä on kuvattu ympäristöpalveluiden valmiussuunnitelmassa.

5 Maksut

Yliopistollinen eläinsairaala perii suoraan eläinten omistajilta eläinten hoidosta aiheutuneet kustannukset oman hinnastonsa mukaisesti. Aluehallintovirasto laskuttaa vientitodistuksista asiakkaita valvontaeläinlääkäriin tekemän laskutuspyynnön perusteella.

6 Valvonnan toimeenpano

6.1 Eläinten terveyden valvonta

6.1.1 Eläintautivalmius

Vastustettavien eläintautien uhkaan, leviämisen ennaltaehkäisyyn tai rajoittamiseen liittyen selvitetään erilaisten tuotantoeläinten pitopaikkoja kartoituksilla, otetaan näytteitä sekä määrätään tarvittaessa eläimen pitopaikalle rajoittavia määräyksiä taudin leviämisen estämiseksi. Joissakin tapauksissa myönnetään myös tapauskohtaisia poikkeuksia eläintautiuhkan vuoksi voimassaoleviin rajoittaviin määräyksiin (esim. lintujen ulkonapitokiellon myönnytykset). Varautumista korkeapatogeenisen lintuinfluenssaan tehostettiin yhdessä Pelastuslaitoksen, yliopistollisen eläinsairaalan ja Korkeasaaren eläintarhan kanssa vuosina 2017-2019. Taudin saapumiseen varaudutaan myös vuonna 2020 lintujen kevätmuuton aikaan.

Myös afrikkalaisen sikaruton saapumiseen varaudutaan. Afrikkalainen sikarutto on levinnyt useaan Euroopan maahan, kuten Belgiaan, vuonna 2018. Sekä Virossa että Venäjällä on todettu afrikkalaista sikaruttoa jo aiemmin. Afrikkalaisen sikaruton estämiseksi sikojen ulkoilua on rajoitettu Suomessa. Sikoja saa ainoastaan pitää ulkotarhassa, jossa on kaksinkertaiset aitaukset, jotta villisikojen ja aidattujen sikojen kontakti voidaan estää.

Eläintautien vastustamista hoidetaan yhteistyössä yksityisten eläinlääkärien, läänineläinlääkärien ja Ruokaviraston sekä kaupungin sosiaali- ja terveystoimialan epidemiologisen toiminnan kanssa (zoonoosit).

Äkillisessä tautipurkauksessa ympäristöpalveluiden eläinlääkärit ryhtyvät aluehallintoviraston ohjauksessa tarvittaviin toimenpiteisiin (rajoittavat määräykset, näytteenotto). Yliopistollinen eläinsairaala huolehtii peruseläinlääkäripalvelujen järjestämisestä myös poikkeustilassa. Tällä hetkellä yksi valvontaeläinlääkäri toimii valmiuseläinlääkärinä. Valmiuseläinlääkärit osallistuvat säännöllisesti Etelä-Suomen aluehallintoviraston järjestämiin valmiuskoulutuksiin. Valvontaeläinlääkäreillä on käytössä VIRVE-puhelimet, joilla yhteydenpito muihin viranomaisiin sujuu äkillisessä kiireellisiä toimia vaativassa tautitilanteessa.

Toiminta erityistilanteissa ja varautuminen erityistilanteisiin perustuvat Helsingin kaupungin valmiusohjeeseen ja ympäristöpalveluiden valmiusohjeeseen. Ympäristöpalveluiden valmiusohje sisältää suunnitelmat erikseen biologisten ja kemiallisten tekijöiden sekä luonnononnettomuuksien aiheuttamiin tilanteisiin. Eläintauteihin liittyvät erityistilanteet ja niihin liittyvä viestintä on myös kuvattu ympäristöpalveluiden valmiussuunnitelmassa.

Valmiuseläinlääkäri osallistuu yhteisesti koordinoituun eläintautivalmiusharjoitukseen.

6.1.2 Eläintautiepäilyt ja – tapaukset

Eläintautiepäilyissä Yliopistollinen eläinsairaala tai yksityiset eläinlääkärit ovat yhteydessä ympäristöpalveluiden eläinlääkäreihin, jotka ryhtyvät tarvittaessa lainsäädännön edellyttämiin kiireellisiin toimenpiteisiin (näytteenotto, rajoittavat määräykset) aluehallintoviraston ohjauksessa. Näytteenotossa käytetään tarvittaessa apuna Yliopistollisen eläinsairaalan henkilökuntaa ja eläinlääketieteen opiskelijoita. Epidemiologinen selvitys sekä toimenpiteet taudin saneeraamiseksi ovat kiireettömämpiä tehtäviä ja tarvittaessa näihin toimenpiteisiin osallistuvat kaikki yksikön eläinlääkärit.

Ympäristöpalveluiden eläinlääkärit toimivat ainoastaan virka-aikana. Virka-ajan ulkopuolella yliopistollinen eläinsairaala ilmoittaa eläintautiepäilyistä päivystävälle läänineläinlääkärille. Myös kaupungineläinlääkärin ja valmiuseläinlääkärinä toimivan valvontaeläinlääkärin yhteystiedot ovat eläinsairaalan, poliisin ja pelastuslaitoksen tiedossa osana ympäristöpalveluiden valmiussuunnitelmaa.

6.1.3 Zoonoosien valvonta

Zoonoosiepäilyistä ilmoitetaan aluehallintovirastoon tai Ruokavirastoon maa- ja metsätalousministeriön asetuksen vastustettavista eläintaudeista ja niiden luokittelusta (843/2013) ja asetuksen eläintautien ilmoittamisesta ja mikrobikantojen toimittamisesta (1010/2013) mukaisesti. Välittömästi muille terveystoimialan viranomaisille ilmoitettavista zoonooseista ilmoitetaan virka-aikana Helsingin kaupungin epidemiologiseen toimintaan viimeistään seuraavana arkipäivänä. Toimenpiteissä

ja näytteenotossa noudatetaan keskusvirastojen ja maa- ja metsätalousministeriön antamia ohjeita ja säädöksiä.

Tavallisimmin zoonoosiepäilyn Helsingissä aiheuttaa tapaus, jossa ihmistä puree ulkomailta, yleisimmin Baltian maista, tuotu koira. Kun ympäristöpalveluiden tietoon tulee purematapaus, jossa ihmistä pureella eläimellä epäillään olevan raivotautia tai eläimen rokotustilanne on epäselvä, lähdetään ensisijaisesti tarkastamaan eläimen rokotustiedot viivytyksettä eläimen omistajalta ja tehdään eläimen kliininen tarkastus. Jos kyse on kliinisestä rabiesepäilystä, eläin lopetetaan läänineläinlääkäriin päätöksellä ja lähetetään tutkittavaksi Ruokavirastoon. Vuosittain on selvittävänä vain muutama zoonoosiepäily. Menettelyitä arvioidaan aluehallintoviraston ja Ruokaviraston kanssa uudelleen vuonna 2020, sillä Ruokaviraston näytteenotossa Venäjältä tuoduista katukoirista vain puolella oli raivotautivasta-aineita, vaikka ne kaikki oli asiakirjojen mukaan rokotettu asianmukaisesti. Kunnossa olevien rokotustietojen perusteella ei siis voida luotettavasti sulkea pois raivotaudin mahdollisuutta.

Helsingin kaupungin ympäristöpalveluissa on lintuinfluenssan varalta suppea valmiusvarasto, jossa on näytteenottotarvikkeita ja henkilösuojaimia.

Epidemiologinen toiminta toimittaa ympäristöpalveluille säännöllisesti tiedoksi kaupungin tartuntatautilastot.

6.1.4 Terveysvalvontaohjelmat

Helsingissä valvotaan kolmen tuotantoeläintilan terveysohjelmien toteutumista eläintautilainsäädännön mukaisesti. Helsingissä on yksi lypsykarjatilalla (Viikin opetus- ja tutkimustila) sekä kaksi pienempää, Helsingin kaupungin omistuksessa olevaa eläintilaa, Haltialan ja Fallkullan kotieläintilat.

Vapaaehtoista maedi-visna -valvontaa suoritetaan kahdella lammas- ja vuohitilalla (Haltiala ja Fallkulla). Terveysluokkaan 1 kuuluvilla lammastiloilla (Haltiala ja Fallkulla) maedi-visna -näytteenotto- ja tarkastustiheys on kolmen vuoden välein. Valvontaeläinlääkäriin apuna verinäytteenotossa on ollut yliopistollisen eläinsairaalan eläinlääkäri ja eläinlääketieteen opiskelijoita. Tilakäyntien tiheyttä ja käyntien toteutumista seurataan vuositasolla. Vapaaehtoista scrapie-valvontaa ei enää suoriteta, sillä Suomi sai Euroopan komission asetuksella mitättömän riskin statuksen scrapien suhteen syyskuussa 2016.

Helsingin alueella on siipikarjaa kahdella kotieläintilalla. Helsingin kaupungin ympäristöpalveluilla on lisäksi tiedossa kymmenkunta pienimuotoista kanojen pitopaikkaa ja joitakin kesäkanojen pitopaikkoja. Kanamunia ei kuitenkaan toimiteta myyntiin, joten pitopaikat eivät kuulu salmonellavalvontaan. Helsingin alueella ei ole nautojen kotiteurastustoimintaa.

Havaittaessa puutteita tai laiminlyöntejä terveysvalvontaohjelmien toteuttamisessa ryhtyvät ympäristöpalveluiden eläinlääkärit lainsäädännön edellyttämiin toimenpiteisiin läänineläinlääkärien ohjeiden mukaisesti.

6.1.5 Tuotantoeläinten terveydenhuolto

Kahdella kolmesta helsinkiläisestä nautatilasta on terveydenhuoltosopimus. Yksi tiloista on pienimuotoinen kotieläintila, joka ei toiminnan laadun vuoksi tarvitse terveydenhuoltosopimusta. Kaupungineläinlääkärin kanssa solmittuja terveydenhuoltosopimuksia ei ole yhtään. Helsingissä ei ole yhtään päätoimista siipikarjatilaa eikä sikalaa.

6.1.6 Vesiviljelylaitosten terveystarkkailu

Helsingin alueella ei sijaitse tällä hetkellä yhtään rekisteröityä vesiviljelylaitosta.

6.1.7 Kyyhkyslakat

Helsingin alueella toimii kaksi kyyhkyslakkaa. Kyyhkyseläimet eivät kuitenkaan käy kilpailuissa tai näyttelyissä, joten niillä ei ole rokotusvelvollisuutta newcastlentautia vastaan.

6.1.8 Muu tautiseuranta

Eläintautivalvonta Helsingissä sisältää myös eläintapahtumissa vierailevien, muualta tulevien eläinten tautivapauden tarkistamisen aluehallintoviraston määräämässä laajuudessa.

Ruokaviraston ylläpitämän pitopaikkarekisterin mukaan eri puolilla Helsinkiä on 44 mehiläispesää. 16 tarhaajaa on tehnyt alkutuotantoilmoituksen. Mehiläistarhojen tautikartoituksia tehdään tarkastamalla ja näytteenotoin Ruokaviraston ja aluehallintoviraston määräyksestä sekä lainsäädännön sitä erikseen edellyttäessä.

6.1.9 Eläinten keinollinen lisääntyminen

Helsingissä ei ole eläinten keinolliseen lisääntymiseen liittyviä valvontakohteita.

6.1.10 Eläimistä saatavat sivutuotteet

Eläinperäisten sivutuotteiden valvonta on osa eläintautien ennaltaehkäisyä sekä mahdollisten epidemioiden rajoittamista. Valvontaa toteutetaan Ruokaviraston vuosittain laatiman riskiperusteisen valtakunnallisen sivutuotteiden valvontasuunnitelman mukaisesti. Aluehallintovirastot vastaavat alueillaan valvonnan ohjaus- ja koordinoitavista.

Eläinperäisten sivutuotteiden asianmukaista erottamista, keräämistä, luokittelua sekä lähettämistä joko käsiteltäviksi tai tuhottaviksi valvotaan elintarvikehuoneistoissa osana elintarvikelain mukaista valvontaa. Lisäksi ympäristöpalveluiden eläinlääkärit valvovat kolmea Helsingissä sijaitsevaa

sivutuotteiden välivarastointiin tarkoitettua laitosta sekä joitakin tutkimuslaitoksia, jotka tuovat maahan sivutuotteita tutkimustarkoituksiin.

Eläinperäisten sivutuotteiden valvontaan kuuluu myös haaskailmoitusten vastaanottaminen ja käsittely sekä helsinkiläisillä eläintiloilla ja talleilla itsestään kuolleiden tai lopetettujen eläinten asianmukaisen hävittämisen valvonta. Haaskailmoituksia ei käytännössä ole tullut. Helsingin muutamat eläintilat huolehtivat sivutuotteidensa hävittämisestä lainsäädännön vaatimalla tavalla eikä sivutuotteita haudata. Lemmikkieläinten hautaamista varten on osoitettu oma hautausmaa. Havaittaessa puutteita tai laiminlyönnejä sivutuotteiden hävittämisessä, ryhtyvät ympäristöpalveluiden eläinlääkärit lainsäädännön edellyttämiin toimenpiteisiin.

6.1.11 Eläinkuljetukset

Ruokavirasto tai aluehallintovirasto voivat tarvittaessa määrätä kunnaneläinlääkäriin tarkastamaan eläinkuljetuksia. Muutoinkin kunnaneläinlääkärillä on, epäillessään eläimiä kuljetettavan lainvastaisesti, oikeus tehdä tarkastus ja tarkastaa kuljetettavat eläimet, kuljetuskalusto ja vaadittavat asiakirjat.

6.1.12 Vienti- ja tuontivalvonta

Vientiin ja tuontiin liittyen annetaan paljon ennaltaehkäisevää neuvontaa ja ohjeistusta eläintautilainsäädännön soveltamisessa. Lisäksi suoritetaan erilaisia tarkastuksia sekä myönnetään terveystodistuksia eläinten vientiä varten.

Hevosten sisämarkkinavientiin liittyviä tarkastuksia tehdään vuosittain 15–20 kappaletta. Suurin osa tarkastuksista kohdistuu yksittäisiin hevosiin, mutta suurten hevostapahtumien yhteydessä yhdellä tarkastuksella tarkastetaan hevosia ja laaditaan todistuksia 10–100 kappaletta. Suurimpia vuosittaisia hevosten vientiin liittyviä tapahtumia Helsingissä ovat Helsinki International Horse Show ja Apassionata. Lisäksi Sirkus Finlandialle laaditaan vuosittain 5-20 todistusta. Käytännössä suurimpiin hevostapahtumiin liittyvät vientitarkastukset vievät kokonaisen työpäivän. Myös helsinkiläiset lemmikkieläimet matkustavat ulkomaille runsaasti. Lemmikkieläinten kolmansiin maihin vientiä varten vaadittavia todistuksia kirjoitetaan vuosittain 120–160 kappaletta.

Helsingissä toimii muutamia lemmikkilintujen kaupalliseksi maahantuojaksi rekisteröityneitä toimijoita. Maahantuoja on itse velvollinen tarkastamaan jokaisen tuontierän. Ympäristöpalveluiden eläinlääkärit suorittavat maahantuontierille pistokokein tarkastuksia. Tuontitarkastukset kohdistetaan isoihin, useiden satojen lintujen kaupallisiin maahantuonteihin.

Elintarvikehuoneistoihin maahantuotujen elävien rapujen osalta ympäristöpalveluiden eläinlääkärit valvovat tuontiluvassa määrättyjen ehtojen toteutumista. Rapujen maahantuontiin on vuosittain myönnetty Ruokavirastosta tuontilupa muutamalle kala-alan laitokselle.

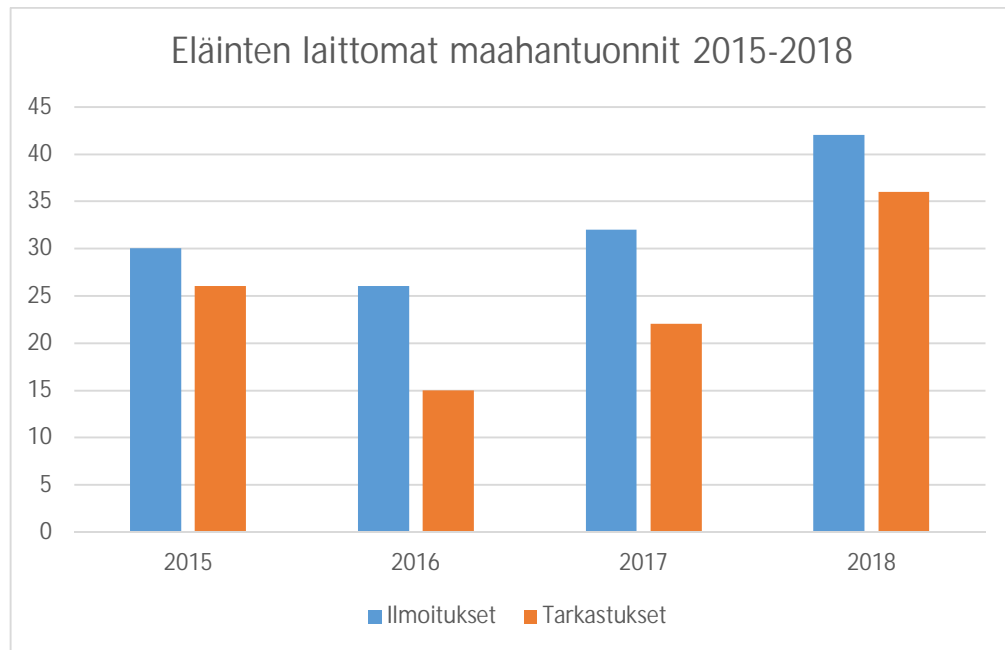
Tarkastus- ja todistusmäärien voidaan olettaa ihmisten lisääntyneen muuton ja matkailun vuoksi kasvavan tulevina vuosina.

Helsingissä käy ilmi vuosittain useita tapauksia, joissa koira, kissa tai hevonen on tuotu Suomeen vastoin maahantuontilainsäädännön vaatimuksia. Suurin osa tapauksista liittyy Virosta ja muista Baltian maista ilman asianmukaista lemmikkieläinpassia, tunnistusmerkintää tai rabiesrokotusta tuotuihin koiriin. Tapaukset tulevat ympäristöpalveluiden tietoon pääsääntöisesti yksityisten eläinlääkäriasemien eläinlääkäreiden ilmoituksina, mutta myös eläimen uuden omistajan ilmoituksena oston jälkeen heränneestä epäilystä, ettei eläimen maahantuonut henkilö ole noudattanut vaatimuksia. Ympäristöpalveluissa harkitaan ilmoituksen jälkeen, onko perustetta tarkastaa eläin ja sen asiakirjat. Tarkastuksia tehdään vuosittain noin 30 kpl (Kuva 1). Tarkastusten perusteella eläimet voidaan määrätä eristykseen tuontiehtojen täydentämisen ajaksi, palautettavaksi lähtömaahan tai lopetettavaksi. Lähes kaikki tarkastukset johtavat hallintopäätökseen. EU:n sisäiset eläinten laittomaan maahantuontiin liittyvät hallintopäätökset tekee aluehallintovirasto ja kolmansista maista laittomasti maahan tulleiden eläinten osalta päätökset tekee Ruokavirasto. Päätökset toimitetaan tiedoksi ympäristöpalveluihin. Mikäli eläimelle on päätöksessä edellytetty toimenpiteitä, kuten raivotautirokotus tai ekinokokkoosihäätö, todennetaan päätöksen noudattaminen tarkastuksella ympäristöpalveluissa. Tapauksiin voi liittyä yhteistyötä terveydenhuollon viranomaisten kanssa, jos on epäilty eläimen kantavan ihmiseen tarttuvaa tautia eli zoonoosia.

Alueen rekisteröityneet toimijat ja arvio tarkastusmääristä on esitetty taulukossa 1.

Taulukko 1. Alueen rekisteröityneet toimijat ja arvio tarkastusmääristä.

	Elävät eläimet	Sukusolut	Sivutuotteet	Valvonnasta/tarkastuksista vastaava eläinlääkäri (virkanimike)
Viejäksi rekisteröityneitä toimijoita	Vesiviljelylaitokset 2	0	0	Valvontaeläinlääkäri
Tuojaksi rekisteröityneitä toimijoita	Koirat ja kissat 11 Koristekalat 2 Siat 2 Muut linnut 2	0	0	Valvontaeläinlääkäri
Kanavoituja eriä vastaanottavia laitoksia	0	0	0	
Laittoman tuonnin tarkastuksia/vuosi (arvio perustuen aiempien vuosien tarkastusmääriin)	30	0	0	Valvontaeläinlääkäri
Vientitodistusten lkm/vuosi (arvio perustuen aiempien vuosien myönnettyjen todistusten määriin)	120 - 160	0	0	Valvontaeläinlääkäri

Kuva 1. Eläntautien vastustamiseen liittyvien ilmoitusten ja tarkastusten määrät 2015–2018.

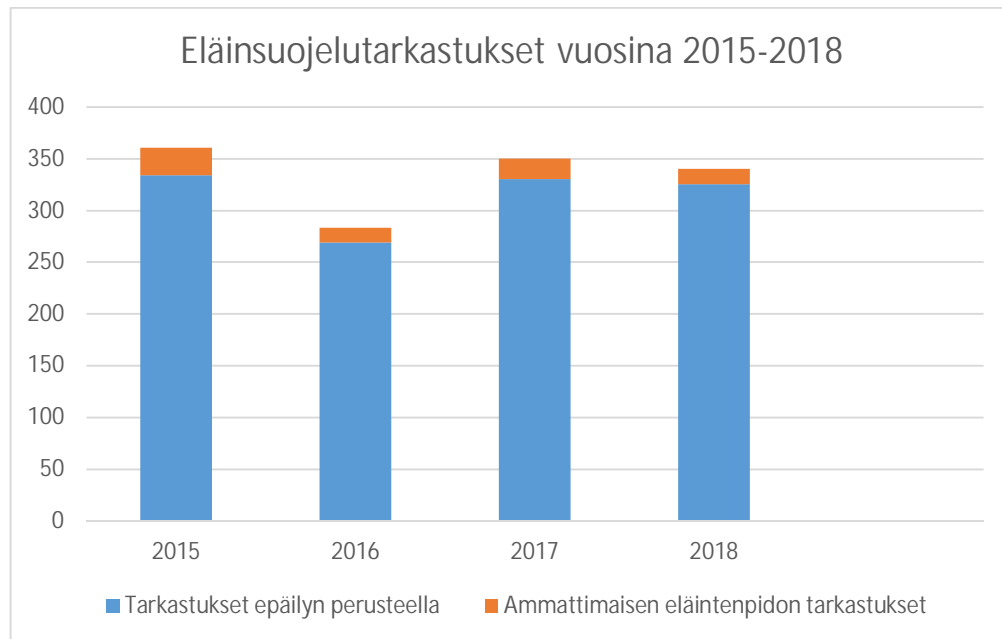
6.2 Eläinten hyvinvoinnin valvonta

Helsingissä eläinten hyvinvointia valvovat eläinsuojelulain (247/1996) nojalla valvontaeläinlääkärit sekä poliisi. Valvonnan tarkoituksena on neuvonnan, opastamisen ja tarkastusten avulla parantaa helsinkiläisten eläinten hyvinvointia ja edistää niiden hyvää kohtelua.

Eläinten hyvinvoinnin valvonta koostuu epäilyyn perustuvista tarkastuksista sekä ammattimaisen eläintenpidon kohteiden suunnitelmallisista vuosittaisista tarkastuksista. Lisäksi kunnaneläinlääkäri valvoo eläinten kuljetusta kunnan alueella eläinten kuljetuksesta annetun lain ja asetuksen perusteella ja tekee tarkastuksen, jos on aihetta epäillä eläinsuojelusäädösten rikkomuksia. Tarvittaessa myös ammattimaisen eläintenpidon kohteisiin tehdään tarkastuksia epäillyn eläinsuojeluongelman perusteella.

Mikäli täydentävien ehtojen indikaattorien laiminlyöntejä havaitaan EU-tukia saavien eläintilojen perustarkastuksissa, ilmoitetaan siitä viipymättä aluehallintovirastoon. Helsingissä tämä tarkoittaa käytännössä yhtä maidontuotantotilaa.

Kuvassa 2 on esitetty eläinsuojelutarkastusten määrät vuosina 2015–2018.

Kuva 2. Eläinsuojelutarkastusten määrät vuosina 2015–2018.

6.2.1 Epäilyyn perustuva eläinsuojelutarkastus

Suurin osa eläinten hyvinvoinnin valvonnan tarkastuksista tehdään ilmoitusten perusteella yksityisten ihmisten koteihin. Ilmoituksia eläinten huonosta hoidosta tai kohtelusta vastaanotetaan yksityisiltä ihmisiltä, taloyhtiöiden isännöitsijöiltä, poliisilta, sosiaaliviranomaisilta ja eläinsuojeluyhdistysten vapaaehtoisvalvojilta.

Ihmisiin tai muihin eläimiin aggressiivisesti suhtautuviin koiriin liittyvät yhteydenotot ovat lisääntyneet viime vuosina. Yhdessä sovittun käytännön mukaisesti ilmoitukset aggressiivisesti käyttäytyvistä koirista ohjataan suoraan Helsingin poliisille. Poliisi pyytää eläinlääkäreitä kuitenkin usein suorittamaan eläinsuojelutarkastuksen koiran pitopaikassa.

Eläinsuojelulain mukaan viranomaisella on velvollisuus tarkastaa asia, jos eläinsuojelullista epäkohtaa epäillään, mutta lievemmissä tapauksissa mahdollisia epäkohtia on pyritty korjaamaan puhelinneuvonnan avulla. Eläinsuojelutapausten vireille oton kriteereitä on kehitetty ja käytössä on kiireellisyysluokitus, jonka mukaan tarkastukset tehdään kiireellisimmässä tapauksissa viimeistään seuraavana arkipäivänä ja muissa tapauksissa kahden tai neljän viikon sisällä ilmoituksen vastaanottamisesta.

Suurin osa saapuneista valituksista pystytään hoitamaan tarkastuksin. Työsuojelullisista syistä yksityisasuntoihin ei tehdä eläinsuojelutarkastuksia yksin. Hankalien kohteiden tarkastukset hoidetaan tarvittaessa kahden eläinlääkärin yhteistarkastuksena tai poliisin kanssa, ja muilla tarkastuksilla on eläinlääkärin mukana tutkimusavustaja.

Ilmoitusten perusteella tehdään noin 300–350 yksityisen eläintenpidon tarkastusta vuodessa (Kuva 2). Yhden valvontaeläinlääkärin lisäresurssin myötä tarkastusmääriä pystytään jonkin verran nostamaan.

6.2.2 Luvan- ilmoituksenvaraiseen toimintaan ilman epäilyä kohdistuva tarkastus

Suunnitelmallisen eläinten hyvinvoinnin valvonnan kohteita Helsingissä ovat sirkukset, pysyvät ja kiertävät eläinnäyttelyt sekä ammattimaiset tai muuten laajamittaisen toiminnan harjoittajat. Luvan- tai ilmoituksenvaraiseksi toiminnaksi on eläinsuojeluasetuksessa määritelty seura- ja harraste-eläinten säännöllinen kaupanpitiäminen, suuren koira- tai kissakennelin pitäminen, koirien tai kissojen hoitolatoiminta, ravi- ja ratsuhevosten hoitaminen, kouluttaminen ja käsittely (vähintään kuusi täysikasvuista eläintä) sekä muu vastaava toiminta. Uusia suunnitelmallisesti valvottuja kohteita ovat eläinten ammattimaista välitystä harjoittavat toimijat, esimerkiksi koiria ulkomailta Suomeen välittävät yhdistykset. Näitä toimijoita on rekisteröitynyt Helsingin alueelle arviolta kymmenkunta (Taulukko 1). Talleilla hevoseläinten mukana kulkevien asiakirjojen valvontaa pyritään tehostamaan.

Lisäksi eläinten hyvinvointia valvotaan erilaisissa eläintapahtumissa kuten Apassionata, PetExpo, Eläinystäväni-tapahtuma sekä sirkuksissa, eläinkilpailuissa ja -näyttelyissä. Näitä tapahtumia on Helsingissä vuosittain 10–20. Vuosien 2015–2018 aikana suunnitelmallisia eläintenpidon tarkastuksia on tehty noin 15–30 kpl vuodessa (Taulukko 2). Vuosien 2020–2024 aikana suunnitelmallisia tarkastuksia tehdään riskiperusteisesti ja tarkastuskohteiden tarkastustiheys määritetään riskiluokituksen perusteella (Taulukko 3). Tallit ja eläinkaupat tarkastetaan 1-3 vuoden välein kohteen toiminnasta riippuen. Lisäksi tarkastuksia pyritään tehostamaan ja kohdentamaan aiempaa projektiluontoisemmin.

Läänineläinlääkäri vastaa eläinsuojelulain mukaisesta valvonnasta eläintarhoissa (Korkeasaaren eläintarha, Tropicario, Sealife).

Taulukko 2

Ammattimaisen tai muuten laajamittaisen eläintenpidon valvontakohteet Helsingissä vuonna 2020. Tarkastuskohteiden tarkastustiheys määritetään riskiluokituksen perusteella. Riskiluokitus on esitetty taulukossa 2.

	Kohteiden lukumäärä	Arvioitu tarkastusten lukumäärä (kpl/v)
Eläinkaupat	10	5
Eläinhoitolat	8	4
Hevostallit	17	8
Kennelit ja kasvattajat	4	2
Yhteensä	39	19

Taulukko 3

Riskiluokitus ilmoituksenvaraisen eläintenpidon kohteille. Kokonaisarvosana annetaan yleisimmän arvosanan mukaan, ellei erityistä syytä tiheimmälle tarkastusvälille ilmene.

	hyvä	kohtalainen	huono
Olosuhteet			
Eläinten pitopaikan kunto	Pitopaikan rakenteet ovat hyvässä kunnossa ja eläimille turvallisia. Materiaalit, joiden kanssa eläimet pääsevät kosketuksiin, ovat turvallisia, hyvin puhdistettavissa ja desinfiotavissa. Ilmanvaihto, lämpötila ja valaistus ovat eläimille sopivia ja kunnossapidosta huolehditaan.	Pitopaikan rakenteet ovat kuluneita, mutta vielä eläimille turvallisia. Materiaalit, joiden kanssa eläimet pääsevät kosketuksiin, ovat turvallisia, kohtalaisesti puhdistettavissa ja desinfiotavissa. Ilmanvaihto, lämpötila ja valaistus ovat hyväksyttävissä ja ne korjataan tarvittaessa.	Lainsäädännön vastainen toiminta.
Eläinten pitopaikan puhtaus	Eläinten pitopaikan puhtaudesta huolehditaan päivittäin ja tarvittaessa useammin, eläimillä on puhdas ja kuiva makuualusta.	Eläinten pitopaikan puhtaudesta huolehditaan ja eläimillä on puhdas ja kuiva makuualusta.	Lainsäädännön vastainen toiminta.
Pitopaikan soveltuvuus siellä pidettävälle lajille	Eläimillä on hyvin tilaa. Eläinten käytettävissä on lajille sopivat makuupaikka ja virikkeet. /Ulkotarha on turvallinen ja pysyy sopivan kuivana, aidat ovat eläimille sopivasta materiaalista, turvallisia sekä hyvässä kunnossa. Ulkotarhassa on riittävä säänsuoja./ Eläimillä on lajille ja eläinmäärälle hyvin soveltuva vesiallas./ Eläimillä on lajille ja eläinmäärälle hyvin soveltuva muu tarvittava oleskelupaikka.	Eläimillä on riittävästi tilaa. Eläinten käytettävissä on asianmukainen makuupaikka ja virikkeitä. /Ulkotarha on turvallinen ja ainakin osa siitä pysyy sopivan kuivana. Ulkotarhan aidat ovat eläimille sopivasta materiaalista, turvallisia sekä hyväksyttävissä kunnossa. Eläimet on mahdollista ottaa sisälle huonolla säällä./Eläimillä on käytössä soveltuva vesiallas./Eläimillä on käytössään lajille tyyppilinen muu tarvittava oleskelupaikka.	Lainsäädännön vastainen toiminta.
Sairaiden eläinten hoito- ja eristysmahdollisuudet	Eläinten eristämistä ja hoitoa varten on asianmukaiset tilat. Sairastuneet ja vahingoittuneet eläimet hoidetaan asianmukaisesti ja niiden hoitamiseen on käytettävissä soveltuva rauhallinen tila. Synnyttävillä ja poikasia hoitaville eläimille on oma, rauhallinen tila.	Eläinten eristämistä ja hoitoa varten on järjestettävissä tilat. Sairastuneet ja vahingoittuneet eläimet hoidetaan tilanteen mukaan sopivissa tiloissa. Synnyttävillä eläimillä on mahdollisuus löytää rauhallinen paikka.	Lainsäädännön vastainen toiminta.
Eläinten hoito	Eläimet tarkastetaan vähintään kerran päivässä	Eläimet tarkastetaan joka päivä.	Lainsäädännön vastainen toiminta.

Eläinten puhtaus	Eläimet ovat puhtaita ja hyvin hoidetun näköisiä.	Eläimet ovat lähes puhtaita ja keuhkohoidosta on huolehdittu.	Lainsäädännön vastainen toiminta.
Ruonan ja juoman riittävyys	Eläimet saavat sopivan määrän lajille sopivaa ruokaa. Eläinten saatavilla on vapaasti vettä. Ruokinta- ja juottolaitteistojen toimivuus tarkastetaan päivittäin. Ruoka ja juomavesi pysyvät puhtaina.	Eläimet saavat riittävästi niille sopivaa ruokaa. Eläinten saatavilla on päivittäin riittävästi vettä. Ruokinta- ja juottolaitteistojen toimivuus tarkastetaan tarvittaessa. Ruoka ja juomavesi pidetään puhtaina.	Lainsäädännön vastainen toiminta.
Henkilökunnan riittävyys	Pitopaikan ja eläinten hoidosta huolehtii eläinmäärään nähden hyvin jaksava määrä motivoitunutta henkilökuntaa.	Eläimet hoidetaan pitopaikassa pidettävään eläinmäärään nähden henkilökunnan jaksamisen ja motivaation rajoilla.	Lainsäädännön vastainen toiminta.
Henkilökunnan osaaminen ja asiantuntemus	Eläimistä vastuussa oleva henkilö tuntee eläinlajiensa luontaiset käyttäytymistarpeet ja huolehtii niiden täytymisestä. Tarvittaessa hän ohjeistaa muun henkilökunnan tarkkailemaan ja hoitamaan eläimet asianmukaisesti. Eläimiä käsitellään hyvin.	Eläimiä hoitavat henkilöt tuntevat hoitamiensa eläinlajien käyttäytymistarpeita ja osaavat eläinten perushoidon. Eläinten käsittelyssä voidaan joutua antamaan neuvoja.	Lainsäädännön vastainen toiminta.
Asianmukainen lääkityskirjanpito	Eläinten lääkityksistä ja varoajoista pidetään kirjaa.	Lääkityskirjanpito ei ole kirjallisena.	Lainsäädännön vastainen toiminta.
Ajantasainen eläinluettelo	Paikalla olevista eläimistä on luettelo. Mahdolliset eläinten tunnistusasiakirjat ovat saatavilla. Kuolleiden eläinten lukumäärästä pidetään kirjaa.	Pitopaikassa on saatavilla eläinluetteloksi soveltuvat tiedot eläimistä.	Lainsäädännön vastainen toiminta.
Muu: näitä voidaan käyttää tarvittaessa perusteena nostaa tai laskea taulukon mukaan määräytynyttä tarkastustiheyttä			
	Pitopaikassa käy säännöllisesti eläinlääkäri terveydenhuollon/muun vastaavan merkeissä.	Annetaan neuvoja tai on annettu määräyksiä tai kieltoja, jotka on tarkastettu uusintatarkastuksella ja korjattu.	
	Pitopaikan eläintiloissa käy asiakkaita säännöllisesti.		
Eläinten lukumäärä	<10	>20	
Tarkastustiheys	5 vuoden välein	1 vuoden välein	hallinnolliset pakkokeinot

6.2.3 Eläinsuojelulain mukaiset määräykset ja kiiretoimenpiteet

Eläinsuojelulain perusteella tehdyssä tarkastuksessa annetaan tarvittaessa neuvoja, kieltoja tai määräyksiä, tai ryhdytään kiireellisiin toimenpiteisiin eläinten hyvinvoinnin turvaamiseksi. Neuvontaa käytetään eläinten pidossa havaittujen vähäisten epäkohtien poistamiseen silloin kun eläinsuojelusäädöksiä ei ole vielä rikottu. Tällöin eläimen omistajaa opastetaan eläinten elinympäristön, olosuhteiden tai hoidon kohentamiseen.

Jos eläinten omistaja rikkoo eläinsuojelusäädöksiä, eläinten tilat, hoito ja olosuhteet pyritään saattamaan eläinsuojelusäädösten määrittämälle vähimmäistasolle kieltojen ja määräysten avulla. Määräystä annettaessa asetetaan määräaika, jonka päättymisen jälkeen havaittu epäkohta on korjattava. Määräajan kuluttua tehdään uusintatarkastus määräyksen noudattamisen varmistamiseksi. Jos eläinsuojelusäädösten rikkomukset ovat niin vakavia, että ne välittömästi uhkaavat eläimen hyvinvointia, voidaan ryhtyä kiireellisiin toimenpiteisiin, joita ovat muun muassa hoidon hankkiminen eläimelle muualta, eläimen uudelleensijoitus tai eläimen lopetus.

Toimenpiteet eläinsuojelutarkastuksilla ovat pysyneet keskimäärin aiempien vuosien tasolla, eikä suuria muutoksia tehtyjen toimenpiteiden suhteellisissa osuuksissa ole tapahtunut. Tarkastuksia, joilla ei todeta huomautettavaa, on alle kolmasosa kaikista tarkastuksista, kun taas eläinsuojelulain 42 ja 44 §:n mukaisiin toimenpiteisiin joudutaan ryhtymään noin puolessa tapauksista. Kieltoja ja määräyksiä tai kiiretoimenpiteitä vaativat tapaukset ovat aikaisempaa moniongelmaisempia ja työläämpiä selvittää. Useista tapauksista tehdään lisäksi esitutkintapyyntö poliisille.

7 Eläinlääkäripalvelujen järjestäminen

7.1 Peruseläinlääkäripalvelu ja kiireellinen eläinlääkäriapu sekä puhelinneuvonta

Helsingillä on sopimus Helsingin yliopistollisen eläinsairaalan kanssa eläinlääkintähuoltolain mukaisten peruseläinlääkäripalveluiden järjestämisestä sekä hyöty- että lemmikkieläimille. Yliopistollisessa eläinsairaalassa on pieneläinsairaala, hevossairaala ja Saaren yksikössä tuotantoeläinsairaala. Käytännössä eläinsairaalan vastuulla on erityisesti päivystysaikaisten palveluiden järjestäminen kaikille kotieläimille.

Yliopistollinen eläinsairaala neuvoo lemmikinomistajia puhelimitse eläinten terveyteen ja sairauksiin liittyvissä asioissa virka-aikana sekä päivystysaikana. Eläintenpitoon, eläinten hyvinvointiin sekä tarttuviin eläintauteihin liittyvää puhelinneuvontaa tarjoavat virka-aikana valvontaeläinlääkärit.

8 Laatu

8.1 Valitusten käsittely

Yliopistollisen eläinsairaalan kanssa tehtyyn sopimukseen eläinlääkintähuoltopalveluista sisältyy velvoite, jonka mukaan eläinsairaalan on vähintään kolmen vuoden välein tehtävä asiakaspalvelukysely. Myös sopimuksessa löytöeläintoiminnan järjestämisestä on kohta asiakaspalautteen käsittelystä. Helsingin kaupungilla ei ole erillisiä vastuu- ym. vakuutuksia koska eläinlääkintäpalvelut ostetaan Yliopistolliselta eläinsairaalta. Myös löytöeläintoimintaa koskevassa sopimuksessa on asiakaspalautteiden käsittely huomioitu ja ne käydään läpi vuosittaisissa palaverissa.

Ympäristöpalvelun toimintaa koskeviin palautteisiin ja kysymyksiin vastataan joko suoraan asiakkaalle tai kaupungin yhteisessä palautejärjestelmässä. Asiakaspalautteessa esille tulleiden kehittämistarpeiden sekä mahdollisten valitusten perusteella ryhdytään tarvittaessa korjaaviin toimenpiteisiin toiminnan kehittämiseksi.

9 Seuranta ja raportointi

9.1 Seuranta

Eläinsuojelulain nojalla annettuja kieltoja ja määräyksiä valvotaan pääasiassa uusintatarkastuksin. Osassa tapauksia seuranta voidaan toteuttaa esimerkiksi asiakkaan toimittaman eläinlääkäritositteen muodossa eikä uusintatarkastusta näin ollen tarvita. Uusintatarkastustarve on seurattavissa Tarkastaja-järjestelmässä, jonne kaikki suoritteet kirjataan.

9.2 Raportointi

Valvontasuunnitelman toteutumista arvioidaan suunnitelmaa seuraavana kalenterivuonna maaliskuun loppuun mennessä ja toteuma esitellään kaupunkiympäristölautakunnan ympäristö- ja lupajaostolle. Toteutumisen arvioinnissa arvioidaan eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontasuunnitelman toteutumista tarkastusten määrän, käytettävissä olleiden resurssien ja eläintautilain nojalla suoritettujen toimenpiteiden osalta. Samassa yhteydessä arvioidaan myös tulevaisuuden kehityssuuntia ja arviointia tullaan hyödyntämään tulevien valvontasuunnitelmien laatimisessa.

Lisäksi ympäristö- ja lupajaostolle valmistellaan vuosittain yhteenvedot eläinlääkintähuoltolain mukaisista palveluista sekä löytöeläinten hoidosta. Yliopistollinen eläinsairaala toimittaa eläinlääkintähuoltolain mukaisia palveluita koskevaa raporttia varten vuosittain yksityiskohtaiset tiedot hoitamistaan potilaista kunnittain. Toteutumisen arviointi toimitetaan tiedoksi myös Etelä-Suomen aluehallintovirastolle.

10 Eläinlääkintähuollon painopistealueet vuodelle 2020

Helsingin kaupungin eläinlääkintähuollon painopisteet ovat eläinlääkintähuollon valtakunnallisen ohjelman (EHO) 2015–2020 mukaisia. Painopisteiksi vuodelle 2020 on valittu:

1. Helsingin eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan tehtäväjakoa uudistetaan. Tavoitteena on muuttaa yhden valvontaeläinlääkärin virka johtavaksi valvontaeläinlääkäriksi, jonka tehtävänä on koordinoida toiminnan kehittämistä ja yhtenäistämistä. Yhtenäistämällä toimintatapoja ja jakamalla vastuualueita eläinlääkäreiden kesken aiempaa selkeämmin eri alueiden asiantuntemusta pystytään lisäämään ja toiminta tehostuu. Lisäksi koulutusta pystytään kohdistamaan paremmin esimerkiksi lintujen vientiin ja tuotiin sekä lintujen ja muiden eksoottisten eläinten hyvinvoinnin valvontaan.
2. Yhteistyötä muiden kuntien valvontaeläinlääkäreiden kanssa tiivistetään ja kehitetään edelleen erityisesti pitkäaikaisten ja laajojen eläinsuojelutapausten käsittelyssä. Lisäksi toimintatapoja pyritään yhtenäistämään.
3. Eläinsuojeluvalvonnan suunnitelmalliset kohteet riskiluokitellaan aiempaa yksityiskohtaisemmin tarkastustiheyden arvioimista varten. Riskiluokituksen perusteella kohteiden valvonta tehostuu ja osa valvonnasta pyritään toteuttamaan projektiluontoisesti tulevina vuosina.
4. Valmiuseläinlääkäri osallistuu yhteisesti koordinoituun eläintautivalmiusharjoitukseen. Eläintautivalmiutta pidetään yllä erityisesti afrikkalaisen sikaruton ja lintuinfluenssan osalta.

LIITE 1

RESURSSITARPEEN KARTOITUS, HELSINGIN KAUPUNKI
Eläinten terveyden ja hyvin voinnin valvonnasta sekä kunnan
järjestämistä eläinlääkäripalveluista 2020-2024

1 (4)

1. ELÄINMÄÄRÄT KUNNAN ALUEELLA

a. Tuotantoeläintilat	Lkm
Nautatilat	3
Sikatilat	0
Lammas- ja vuohitilat	2
Hevostilat	17
Siipikarjatilat	3
Vesiviljelylaitokset	0
Tukistarhat	0
Tarhatun riistan tilat	0
Mehiläistarhat	8
Muut tuotantoeläinyksiköt	0
b. Lemmikit	Lkm
Arvio lemmikkien lukumäärästä	90 000

Postiosoite
Helsingin kaupunki
Kaupunkiympäristön toimiala
Elintarviketurvallisuusyksikkö
PL 58235
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
ymk@hel.fi

Käyntiosoite
Viikinkaari 2a
Helsinki 79

Puhelin (vaihe)
+358 9 310 1635

Faksi (kirjaamo)
+358 9 655 783

Tilinro
800012-62637

IBAN FI06 8000 1200 0626 37
BIC DABAFIHH

Y-tunnus
0201256-6

Alv. nro
FI02012566

2. ELÄINLÄÄKÄRIPALVELUT

a. Terveydenhuoltosopimukset	
Nauta	Lkm
Tilat, joilla terveydenhuoltosopimus	2
Tilat, joilla terveydenhuoltosopimus kunnaneläinlääkäriin kanssa	0
Terveydenhuoltotilojen osuus (% kaikista nautatiloista)	66%
Siat	
Tilat, joilla terveydenhuoltosopimus	0
Tilat, joilla terveydenhuoltosopimus kunnaneläinlääkäriin kanssa	0
Terveydenhuoltotilojen osuus (% kaikista nautatiloista)	-%
Siipikarja	Lkm
Tilat, joilla terveydenhuoltosopimus	0
Tilat, joilla terveydenhuoltosopimus kunnaneläinlääkäriin kanssa	0
Terveydenhuoltotilojen osuus (% kaikista nautatiloista)	-%
Muut terveydenhuoltosopimukset	Lkm
Tilat, joilla terveydenhuoltosopimus	0
Tilat, joilla terveydenhuoltosopimus kunnaneläinlääkäriin kanssa	0
Terveydenhuoltotyön resurssitarve (htv)	0 htv
b. Muut kunnan eläinlääkäripalvelut, arvio palvelutarpeesta	
Sairaskäynnit tiloilla (muu kuin terveydenhuolto)	lkm
Sairaskäynnit virka-aikana	-
Sairaskäynnit päivystysaikana	-
Sairaskäynnit pieneläinvastaanotolla	lkm
Sairaskäynnit virka-aikana	-
Sairaskäynnit päivystysaikana	-
Kunnan eläinlääkäripalveluiden resurssitarve (htv)	0 htv

LIITE 1

RESURSSITARPEEN KARTOITUS, HELSINGIN KAUPUNKI
Eläinten terveyden ja hyvin voinnin valvonnasta sekä kunnan
järjestämistä eläinlääkäripalveluista 2020-2024

3 (4)

3. ELÄINTEN TERVEYDEN VALVONTA

a. Terveysvalvonta	
Pakolliseen terveystarkkailuun kuuluvat tilat	Lkm
Siipikarjan salmonellavalvontaohjelma	0
Uudistuseläimiä tuottavat sikalat, salmonellavalvonta	0
Pitopaikat, jotka toimittavat nautoja keinosiemennysasemille, salmonellavalvonta	0
Raakamaitoa luovuttavat nautojen pitopaikat, salmonellavalvonta	0
Vapaaehtoiseen terveystarkkailuun kuuluvat tilat	Lkm
Maedi-Visna / CAE	2
Tarhattujen hirvieläinten terveystarkkailuohjelma	0
Lohikalojen bakteeriperäinen munuaistauti (BKD)	0
b. Muu eläinten terveyden valvonta	280 (vientitarkastukset, eläinten laittomaan maahantuontiin liittyvät tarkastukset)
Eläinten terveyden valvonnan resurssitarve (htv)	1 htv

4. SIVUTUOTEVALVONTA

	Lkm
Sivutuotealan laitokset ja toimijat; hyväksyntä, rekisteröinti ja valvonta	5
Raatojen ja kotiteurastuksen sivutuotteiden hävityksen valvonta	-
Haaskatoiminnan valvonta	
Turkiseläinten lajinsisäisen käytön valvonta	-
Sisämarkkinakaupan, tuonnin ja viennin valvonta	
Sivutuotevalvonnan resurssitarve (htv)	0,1 htv

LIITE 1

RESURSSITARPEEN KARTOITUS, HELSINGIN KAUPUNKI
Eläinten terveyden ja hyvin voinnin valvonnasta sekä kunnan
järjestämistä eläinlääkäripalveluista 2020-2024

4 (4)

5. ELÄINTEN HYVINVOINNIN VALVONTA

a. Ilmoituksenvaraiset kohteet	Lkm
Kennelit ja kasvattajat	4
Hevostallit	17
Riistanhoidolliset tarhat	0
Lihan, munien tai siitoseläinten tuotantarhat	0
Eläinkaupat	10
Eläinhoitolat	8
b. Epäilyyn perustuvat eläinsuojelutarkastukset	Lkm
Arvio epäilyyn perustuvista tarkastuksista	370
c. Muu eläinten valvonnan resurssitarve	18 (muut ilmoituksen varaiset kohteet)
Eläinten hyvinvoinnin valvonnan resurssitarve (htv)	2,5 htv

6. ELÄINLÄÄKINTÄHUOLLON HENKILÖRESURSSIT

a. Eläinlääkärit	Htv
Eläinlääkäripalvelut	-
Eläinten terveyden valvonta	0,4
Sivutuotevalvonta	0,1
Eläinten hyvinvoinnin valvonta	2,5
Elintarvikevalvonta	2,7
Muut tehtävät	0,3 (esimiestehtävät)
Eläinlääkärit yhteensä	6
Päivystykseen osallistuvien eläinlääkäreiden määrä (lkm)	- lkm
b. Muut kuin eläinlääkärit	Htv
Eläintenhoitaja / avustaja	-
Terveystarkastajan tekemä eläinsuojeluvalvonta	-
Muut tehtävät	0,2
Muut kuin eläinlääkärit yhteensä	0,2 htv
Ostopalvelut eläinlääkintähuollossa (sanallinen kuvaus)	
Ostopalveluiden laajuus ja laatu:	
Eläinlääkintähuoltopalvelut ostetaan kokonaisuudessaan Yliopistolliselta eläinsairaualta.	